

Na osnovu člana 12 stav 4 Zakona o zaštiti dobrobiti životinja ("Službeni list CG", broj 14/08),
Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja donijelo je

Pravilnik o bližim uslovima koje treba da ispunjavaju objekti i oprema za držanje i uzgoj životinja za proizvodnju*

*Pravilnik je objavljen u "Službenom listu CG", br. 28/2011 od
10.6.2011. godine.*

---

*U ovaj pravilnik prenesene su: Direktiva Savjeta 98/58/EEZ od 20. jula 1998. o zaštiti životinja koje se uzgajaju u svrhu proizvodnje; Direktiva Savjeta 2008/119/EC od 18. decembra 2008. o minimalnim standardima za zaštitu teladi; Direktiva Savjeta 2008/120/EC od 18. decembra 2008. o minimalnim standardima za zaštitu svinja; Direktiva Savjeta 1999/74/EZ od 19. jula 1999. o minimalnim standardima za zaštitu koka nosilja; Direktiva Savjeta 2007/43/EC od 28. juna 2007. o minimalnim pravilima za zaštitu pilića za tov, Prilog I i II.

I. OSNOVNE ODREDBE

Član 1

Ovim pravilnikom propisuju se bliži uslovi koje treba da ispunjavaju objekti i oprema za držanje i uzgoj životinja za proizvodnju (u daljem tekstu: životinje) i način držanja životinja.

Član 2

Izrazi upotrijebljeni u ovom pravilniku imaju sljedeće značenje:

1. **tele** je goveče do šest mjeseci starosti;
2. **svinja** je životinja iz porodice *Sus scrofa* bez obzira na starost, koja se drži za uzgoj ili tov;
3. **nerast** je polno zreo mužjak svinje namijenjen priplodu;
4. **nazimica** je polno zrela ženka svinje koja se nije prasila;
5. **krmača** je ženka svinje koja se prasila najmanje jednom;
6. **sisanče** je prase od rođenja do zalučenja;
7. **zalučeno prase** je prase od zalučenja do desete nedjelje starosti;
8. **tovljenik i mlado prase** je svinja od desete nedjelje starosti do klanja i/ili polne zrelosti;
9. **kokoška nosilja** je životinja vrste *Gallus gallus*, koja je dostigla zrelost za nošenje jaja i uzgaja se za proizvodnju konzumnih jaja;
10. **pile** za tov je životinja vrste *Gallus gallus* koja se uzgaja za proizvodnju mesa;

11. **jato** je grupa pilića koja se drži u jednoj smještajnoj jedinici objekta u isto vrijeme;
12. **gnijezdo** je odvojen prostor za nošenje jaja, za jednu kokošku ili grupu kokošaka (grupno gnijezdo), čiji pod nije izgrađen od žičane mreže;
13. **prostirka** (stelja) je bilo koji rastresit materijal koji zadovoljava etološke potrebe životinja;
14. **korisna površina za kokošku nosilju** je prostor širine najmanje 30 cm, visine najmanje 45 cm, nagiba do 14%, u koju se ne uračunava površina za gnijezdo;
15. **korisna površina za pile za tov** je površina koja je prekrivena prostirkom i stalno dostupna pilićima;
16. **gustina naseljenosti** je ukupna tjelesna masa (živa vaga) pilića za tov koji su smješteni u istoj smještajnoj jedinici u isto vrijeme, po kvadratnom metru korisne površine;
17. **nivo dnevnog mortaliteta** je broj pilića za tov koji su uginuli u istoj smještajnoj jedinici objekta istog dana i/ili koji su lišeni života iz zdravstvenih ili drugih razloga, podijeljen sa ukupnim brojem pilića za tov u toj smještajnoj jedinici, u tom danu, pomnožen sa 100;
18. **nivo kumulativnog dnevnog mortaliteta** je zbir nivoa dnevnih mortaliteta.

Član 3

Objekti, boksovi, oprema i posuđe koji se koriste za držanje i uzgoj životinja moraju se redovno čistiti i dezinfikovati na odgovarajući način, radi sprječavanja pojave ili širenja bolesti.

Podovi u objektima treba da budu glatki, ali ne klizavi, kako bi se spriječilo povrijeđivanje životinja.

Temperatura, vlažnost vazduha, cirkulacija vazduha, koncentracija gasova i prašine u vazduhu i intenzitet buke moraju biti u granicama koje nijesu štetne za životinje.

Izmet, mokraća i otpaci od hrane moraju se redovno uklanjati kako bi se širenje neprijatnih mirisa svelo na najmanju moguću mjeru i izbjeglo privlačenje insekata i glodara.

Objekti treba da budu dovoljno osvijetljeni, fiksnim ili prenosnim, prirodnim ili vještačkim osvjetljenjem, radi vršenja kontrole i pregleda životinja u bilo koje doba dana ili noći.

U slučaju kada je objekat u kojem se drže životinje vještački osvijetljen mora se obezbijediti vrijeme za odmor životinja, u skladu sa fiziološkim potrebama životinja kada moraju biti u mraku.

Član 4

Objekat koji se vještački provjetrava treba da ima i rezervni sistem provjetravanja, koji je do otklanjanja kvara na glavnom sistemu dovoljan za očuvanje zdravlja i dobrobiti životinja, kao i alarmni sistem koji upozorava lice koje se brine o životinjama o kvaru u sistemu za provjetravanje.

Alarmni sistem treba da se redovno održava i provjerava u skladu sa uputstvom proizvođača.

Električna oprema i električne instalacije moraju biti izvedene na način da se spriječi povređivanje životinja.

Član 5

Voda treba da bude dostupna svim životinjama u dovoljnim količinama ili se potrebe za vodom moraju obezbijediti na drugi odgovarajući način.

Životinjama se mora obezbijediti preko odgovarajuće opreme hrana, u dovoljnim količinama i vremenskim razmacima, koja odgovara njihovoj starosti, vrsti, etološkim i fiziološkim potrebama.

Oprema za hranjenje i napajanje treba da bude izrađena i postavljena tako da spriječi kontaminaciju

hrane i vode i povrede životinja zbog guranja pri hranjenju i napajanju.

Član 6

Vlasnik odnosno držalac životinja vodi evidenciju o ishrani, lijekovima kojima su liječene i broju uginulih životinja nađenih tokom svake kontrole.

Evidencije iz stava 1 ovog člana čuvaju se najmanje tri godine od dana upisa.

II NAČIN DRŽANJA POJEDINIH VRSTA I KATEGORIJA ŽIVOTINJA

1. NAČIN DRŽANJA TELADI

Član 7

Objekti u kojima se drže telad treba da imaju dovoljno prostora tako da se telad mogu normalno okretati, ustajati, ležati i njegovati se.

Član 8

Telad starija od osam nedjelja moraju se držati u grupama, bez brnjice. Najmanja podna površina po teletu u odnosu na tjelesnu masu mora da iznosi:

- 1) 1,5 m² za tele koje ima manje od 150 kg žive vage;
- 2) 1,7 m² za tele od 150 kg do 220 kg žive vage;
- 3) 1,8 m² za tele koje ima više od 220 kg žive vage.

Telad iz stava 1 ovog člana mogu se držati u posebnim - individualnim boksovima samo iz zdravstvenih ili etoloških razloga, po nalogu veterinara.

Širina individualnog boksa mora biti najmanje jednaka visini grebena teleta, mjereno u stojećem položaju.

Dužina individualnog boksa treba da bude najmanje jednaka dužini teleta koja se mjeri od vrha nosa do zadnje ivice sjedne kosti (*tuber ischi*) pomnoženo sa 1,1.

Individualni boksovi za telad moraju imati perforirane zidove koji omogućavaju teladima vizuelni kontakt i dodir, iz zdravstvenih razloga.

Odredbe st. 1,3,4,5 i 6 ovog člana ne primjenjuju se na:

- gazdinstva sa pet i manje teladi; i
- telad koja još sisaju.

Član 9

Objekti u kojima se drže i uzgajaju telad treba da imaju odgovarajuće prirodno ili vještačko osvjetljenje.

Ukoliko se koristi vještačko osvjetljenje, period osvjetljenja treba da odgovara periodu prirodnog osvjetljenja, najmanje od 9 do 17 sati.

Član 10

Telad koja se drže u objektu (zatvorenom prostoru) moraju se obilaziti najmanje dva puta dnevno, a koja se drže van objekta (otvorenom prostoru), najmanje jednom dnevno.

Član 11

Telad se ne drže na vezu.

Telad koja se drže u grupama mogu se vezati samo za vrijeme hranjenja mlijekom ili zamjenom za mlijeko, ne duže od jednog sata.

Oprema za vezivanje teladi mora da omogući nesmetano ustajanje, ležanje, njegu tijela i mora se redovno kontrolisati, radi sprječavanja gušenja ili povrede teleta.

Član 12

U objektima u kojima se drže telad površina poda treba da bude tvrda, ravna, stabilna i izgrađena tako da ne prouzrokuje povrede i patnju tokom stajanja ili ležanja i da odgovara veličini i težini teleta.

Prostor za ležanje treba da bude udoban, čist, suv i neškodljiv za telad.

Za telad mlađu od dvije nedjelje treba da se obezbijedi čista, suva i neškodljiva prostirka.

Član 13

Teladima treba da se obezbijedi odgovarajuća ishrana prilagođena njihovom uzrastu, težini, fiziološkim i etološkim potrebama.

Hrana za telad treba da sadrži količinu gvožđa kojom se obezbjeđuje prosječna vrijednost hemoglobina u krvi od najmanje 4,5 mmol/l.

Teletu nakon rođenja, a najkasnije šest sati nakon rođenja mora se obezbijediti kravlji kolostrum.

Telad starija od dvije nedjelje treba da se hrane vlaknastom hranom odgovarajućeg kvaliteta, s tim da se količina vlaknastog dijela hrane povećava od 50 g do 250 g na dan za telad od osam do 20 nedjelja starosti.

Telad starija od dvije nedjelje moraju se hraniti najmanje dva puta dnevno.

Telad koja se drže u grupama kojima hrana nije stalno dostupna ili se hrane bez automatske opreme za pojedinačnu raspodjelu hrane moraju istovremeno imati nesmetan pristup hrani.

Telad starija od dvije nedjelje treba da imaju pristup svježoj, čistoj i pitkoj vodi u dovoljnim količinama ili se njihova potreba za tečnošću mora zadovoljiti drugom za napajanje primjerenom tečnošću.

U toplim vremenskim periodima, ili kada su telad bolesna, svježa voda za piće treba im biti stalno dostupna.

2. NAČIN DRŽANJA SVINJA

Član 14

Objekat za smještaj svinja treba da bude dovoljno veliki da sve svinje mogu istovremeno da leže, normalno ustaju, da se mogu međusobno vidjeti i izgrađen tako da svinje imaju neograničen pristup prostoru za ležanje (ležištu) koje mora biti udobno, čisto, suvo i neškodljivo po životinje.

Podovi u objektu treba da odgovaraju veličini i težini svinje, a ako nijesu prekriveni prostirkom, površina treba da bude ravna, čvrsta i stabilna.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, krmače i nazimice, nedelju dana prije očekivanog prašenja i tokom prašenja ne moraju imati vizuelni kontakt sa ostalim jedinkama.

Član 15

Kada se zalučena prasad ili tovljenici drže u grupi za svaku jedinku se mora obezbijediti najmanja površina poda u odnosu na tjelesnu masu, i to:

- 1) 0,15 m² do 10 kg žive vage;
- 2) 0,20 m² od 10 kg do 20 kg žive vage;
- 3) 0,30 m² od 20 kg do 30 kg žive vage;
- 4) 0,40 m² od 30 kg do 50 kg žive vage;
- 5) 0,55 m² od 50 kg do 85 kg žive vage;
- 6) 0,65 m² od 85 kg do 110 kg žive vage;
- 7) 1,00 m² za više od 110 kg žive vage.

Član 16

Kada se suprasne nazimice i krmače drže u grupi najmanja površina poda za svaku suprasnu nazimicu treba da iznosi 1,64 m², a za svaku krmaču 2,25 m².

Kada se životinje iz stava 1 ovog člana drže u grupi od pet ili manje jedinki, podna površina po životinji mora se uvećati za 10%, a ako se u grupi drži 40 ili više životinja, podna površina po životinji može se smanjiti za 10%.

Za svaku suprasnu nazimicu treba da bude obezbijeđen čvrst i pun pod površine od najmanje 0,95 m² od površine poda iz stava 1 ovog člana, a za svaku suprasnu krmaču čvrst i pun pod u površini od najmanje 1,30 m² od površine poda iz stava 1 ovog člana.

Drenažni otvori mogu zauzimati najviše 15% površine čvrstog i punog poda iz stava 3 ovog člana.

Član 17

Za svinje koje se drže na podu sa betonskim rešetkama, najveći razmak između rešetki treba da iznosi:

- 1) za sisančad 11 mm;
- 2) za zalučenu prasad 14 mm;
- 3) za tovljenike 18 mm;
- 4) za nazimice i krmače 20 mm.

Najmanja širina betonskih rešetki iz stava 1 ovog člana za sisančad i zalučenu prasad iznosi 50 mm, a za tovljenike, nazimice i krmače 80 mm.

Član 18

Objekti u kojima se drže i uzgajaju svinje treba da budu osvijetljeni najmanje osam sati dnevno, svjetlom jačine najmanje 40 luksa (lx).

Član 19

Buka u objektima u kojima se drže i uzgajaju svinje ne može biti veća od 85 dB i treba izbjegavati jaku, stalnu i iznenadnu buku.

Član 20

Svinje agresivne prema drugim svinjama ili izložene agresiji drže se u individualnim boksovima koji su dovoljno veliki da svinja može da se bez teškoće okrene, ustane i legne.

Član 21

Svinje se hrane najmanje jednom dnevno.

Svinje koje se drže u grupi, a hrana im nije stalno dostupna ili se hrane bez automatske opreme moraju istovremeno imati nesmetan pristup hrani u vrijeme hranjenja.

Svinje starije od dvije nedjelje treba da imaju stalan pristup svježoj i čistoj vodi za piće.

Član 22

Skraćivanje repova, skraćivanje i brušenje zuba kod prasadi može se vršiti samo kada postoji opasnosti od povreda vimena krmača, usnih školjki ili repova drugih životinja.

Skraćivanje i brušenje zuba kod prasadi može se vršiti samo do sedmog dana starosti, pod uslovom da se prilikom skraćivanja zuba oblikuje glatka površina zuba.

Izuzetno od stava 2 skraćivanje očnjaka kod nerasta može se vršiti ako postoji opasnost od povrjeđivanja drugih jedinki.

Član 23

Svinje moraju imati na raspolaganju slamu ili druge materijale (sijeno, piljevina, kompost za gljive, treset ili mješavinu ovih materijala), za zadovoljenje etoloških potreba da bi se spriječilo griženje repova i drugi poremećaji ponašanja.

Član 24

Nerasti se drže i uzgajaju u boksu koji je izgrađen tako da nerast može da se okrene bez teškoća, da čuje, vidi i nanjuši druge svinje.

Podna površina boksa za odraslog nerasta treba da iznosi najmanje 6 m².

Ako je boks u kome se nerast drži namijenjen i za pripust, površina poda za odraslog nerasta treba da iznosi najmanje 10 m².

Zidovi između boksova treba da budu dovoljno visoki da spriječe uskakanje u susjedni boks.

Član 25

Krmače i nazimice se drže u grupi od četvrte nedjelje nakon osjemenjavanja do posljednje nedjelje prije očekivanog prašenja.

Stranice boksa a kome se nalaze svinje iz stava 1 ovog člana treba da budu duže od 2,8 m, a ako se u grupi nalazi manje od šest svinja, stranice boksa moraju biti duže od 2,4 m.

U objektu u kome se uzgaja manje od 10 krmača i nazimica, mogu se držati u individualnim boksovima, tako da imaju dovoljno prostora da se okrenu bez teškoća.

Krmače i nazimice se ne drže vezane.

Suprasne svinje i nazimice se, po potrebi, podvrgavaju tretmanu uklanjanja ekto i endo parazita, a prije smještanja u boksove za prašenje moraju biti očišćene odnosno oprane.

Nedjelju dana prije predviđenog datuma prašenja, za suprasne svinje i nazimice treba da se obezbijedi čist i suv prostor za odmor i odgovarajući materijali za izgradnju legla.

Svakoj suprasnoj krmači ili nazimici treba da se za ležište obezbijedi dovoljno veliki prostor za nesmetano prašenje i pomoć pri prašenju.

Boksovi za prašenje treba da imaju pregradu koja odvaja prostor za prašenje od preostalog dijela boksa.

Suprasnim svinjama treba da se obezbijedi dovoljno hrane sa visokim sadržajem celuloze i dovoljno hrane bogate energijom, kako bi životinje bile site i zadovoljile potrebu za žvakanjem.

Član 26

Sisančad treba da budu smješteni u dovoljno zagrijanom prostoru koji je čist, suv i udoban.

Prostor za ležanje treba da bude prekriven slamom ili drugim odgovarajućim materijalom i dovoljno prostran da sva prasad mogu istovremeno ležati.

U boksovima za prašenje, prasad moraju imati dovoljno mjesta za nesmetano sisanje.

Sisančad se zalučuju posle 28 dana starosti.

Izuzetno od stava 4 ovog člana, sisančad se mogu zalučiti:

1) poslije 21. dana starosti, ako se prebace u očišćene i dezinfikovane objekte koji su odvojeni od objekata za krmače;

2) i prije 21. dana starosti, iz zdravstvenih razloga sisančadi i krmača.

Član 27

Prasad jedne krmače, starosti od četvrte do desete nedjelje, prebacuju se u grupe što prije nakon zalučenja.

Pri formiranju grupe prasadi i tovljenika moraju se preduzeti sve potrebne mjere za sprječavanje međusobnih borbi koje prelaze granice prilagođavanja.

Ako je pri formiranju grupe potrebno miješati prasad koja nijesu navikla jedna na druge, u cilju smanjenja agresivnosti, miješanje se mora izvršiti što je prije moguće, najkasnije sedam dana poslije zalučenja i moraju se obezbijediti uslovi da prasad mogu da bježe i skrivaju se od ostale prasadi.

Kad se utvrde znaci uporne borbe između prasadi, potrebno je dodati slamu u boks ili drugi materijal za istraživanje i igru, a naročito agresivne ili ugrožene jedinice moraju se izdvojiti iz grupe.

Sredstva za smirenje, radi lakšeg prilagođavanja grupi, koriste se samo u izuzetnim slučajevima, po odobrenju veterinaru.

3. NAČIN DRŽANJA KOKOŠAKA NOSILJA

Član 28

Objekti u kojima se drže kokoške nosilje treba da budu primjereno osvijetljeni i izgrađeni tako da životinje vide jedna drugu, okolinu i da pokazuju uobičajeni stepen aktivnosti.

Ako je u objektima osvijetljenje prirodno, otvori za svjetlo treba da budu izgrađeni tako da svjetlost bucre jednako raspoređena u prostoru.

U objektima u kojima se drže kokoške nosilje jačina buke treba da bude minimalna i treba izbjegavati jaku, stalnu i iznenadnu buku.

Ventilatori, oprema za hranjenje i druga oprema mora biti izrađena, postavljena i održavana na način da se buka svede na minimum.

U prvim danima nakon naseljavanja u objekat treba da se uspostavi 24-satni ritam osvetljenja sa najmanje osam sati perioda neprekidnog mraka radi odmora i sprečavanja zdravstvenih smetnji i promjena u ponašanju kokošaka nosilja.

Ako je u objektima vještačko osvetljenje, zamračivanje i osvetljavanje treba da bude postupno.

Član 29

Objekti i oprema, koja se koristi za držanje i uzgoj kokošaka nosilja, moraju se redovno čistiti i dezinfikovati, a prije ponovnog naseljavanja objekta obavezno se obavlja detaljno čišćenje i dezinfekcija.

Uginule kokoške moraju se uklanjati svaki dan.

Član 30

Ako se kokoške nosilje u objektu drže u kavezima, kavezi treba da budu izrađeni tako da sprječavaju kokoške da bježe.

Kavezi sa dva ili više spratova treba da budu postavljeni tako da se omogući nesmetana kontrola svih kaveza i pristup svakoj kokoški.

Vrata kaveza treba da budu takvog oblika i veličine da iz kaveza nesmetano može da se izvadi ili u njega stavi odrasla kokoška nosilja.

Radi sprečavanja kljucanja perja i kanibalizma kokoškama nosiljama mlađim od 10 dana mogu se skraćivati kljunovi.

Član 31

Kokoškama nosiljama koje se uzgajaju na alternativni način treba da se obezbijedi:

1) prostor za hranjenje od najmanje 10 cm za svaku kokošku nosilju, ako se hrane iz ravnih hranilica (ili najmanje 4 cm prostora za svaku kokošku nosilju ako se hrane iz okruglih hranilica);

2) prostor za napajanje od najmanje 2,5 cm za svaku kokošku nosilju ako se napajaju iz ravnih pojilica ili najmanje 1 cm prostora za svaku kokošku nosilju ako se napajaju iz okruglih pojilica;

3) ako se za napajanje koriste kapljične pojilice ili posude za napajanje mora biti obezbijedena najmanje jedna kapljična pojilica, ili posuda za napajanje na 10 kokošaka nosilja;

4) ako su pojilice fiksno postavljene, u dometu svake kokoške moraju se nalaziti najmanje po dvije kapljične pojilice ili posude za napajanje;

5) najmanje jedno gnijezdo za sedam kokošaka nosilja ili grupno gnijezdo, koje zahvata najmanje 1 m² prostora u objektu, za 120 kokošaka nosilja;

6) odgovarajuće grede bez oštrih ivica dužine najmanje 15 cm po kokoški nosilji, koje se ne smiju postavljati iznad prostirke, s tim da udaljenost između pojedinih greda treba da iznosi najmanje 30 cm, a udaljenost između grede i zida najmanje 20 cm;

7) površina sa prostirkom od najmanje 250 cm² koja pokriva najmanje jednu trećinu površine poda objekta, s tim da prostirka treba da bude čista, suva, od rastresitog materijala i da ne šteti zdravlju kokoške nosilje.

Pod mora da bude od odgovarajućeg materijala koji ne ometa aktivnosti i fiziološke potrebe kokošaka nosilja.

Ako se kokoške nosilje uzgajaju na alternativni način u objektu koji ima više nivoa koji omogućavaju slobodno kretanje između nivoa, pored uslova iz st. 1 i 2 ovog člana, u objektu ne smije da bude više od četiri nivoa, prostor između nivoa mjeren iznad glave kokoške nosilje treba da iznosi najmanje 45 cm, nivoi treba da budu takvi da izmet ne pada sa gornjih na donje nivoe i pojllice i hranilice moraju biti postavljene tako da su jednako dostupne svim kokoškama.

Ako se kokoške nosilje uzgajaju na alternativni način u objektu sa ispustom, objekat treba da ima više otvora koji su razmješteni po cijeloj dužini objekta, a koji služe za izlazak životinja u ispust.

Svaki otvor iz stava 4 ovog člana treba da bude visine najmanje 35 cm i širine najmanje 40 cm, s tim da za grupu od 1000 kokošaka nosilja, treba da bude obezbijeđeno ukupno najmanje 2 m otvora.

Ispust iz stava 4 ovog člana treba da: ima površinu koja odgovara gustini naseljenosti kokošaka nosilja i prirodi terena, bude ograđen, ima odgovarajuće pojllice da bi se zadovolje potrebe za vodom kokošaka nosilja i ima zaklon koji štiti kokoške nosilje od nepovoljnih vremenskih uslova i grabljivaca.

Gustina naseljenosti kokošaka nosilja koje se uzgajaju na alternativni način ne može da bude veća od devet kokošaka nosilja po m² korisne površine.

Član 32

Kokoškama nosiljama koje se uzgajaju u neobogaćenim baterijskim kavezima treba da se obezbijedi:

1) površina poda za svaku kokošku nosilju od najmanje 550 cm², mjereno u vodoravnoj ravni, u koju ne ulazi površina hranilice;

2) hranilica dužine najmanje 10 cm za svaku kokošku nosilju;

3) dvije kapljične pojllice odnosno dvije posude za napajanje po kavezu ili pojllicu u obliku korita za neprekidno napajanje dužine najmanje 10 cm za svaku kokošku nosilju;

4) kavez koji ima visinu od najmanje 40 cm na najmanje 65% površine i na bilo kojoj tački nije niži od 35 cm;

5) odgovarajući materijal za trošenje kandži;

6) pod od odgovarajućeg materijala koji ne ometa aktivnosti i fiziološke potrebe kokošaka nosilja.

Ako je pod napravljen od pravougaone žičane mreže nagib poda ne može biti veći od 14%.

Član 33

Kokoškama nosiljama koje se uzgajaju u obogaćenim baterijskim kavezima treba da se obezbijedi:

1) površina poda od najmanje 750 cm² za svaku kokošku nosilju, od čega 600 cm² mora da bude korisna površina;

2) visina kaveza, osim visine iznad korisne površine, od najmanje 20 cm;

3) gnijezdo;

4) prostirka koja je čista, suva, od rastresitog materijala, koja omogućava kljucanje i čeprkanje i koja ne šteti zdravlju kokoške nosilje;

5) odgovarajuća greda, dužine najmanje 15 cm za svaku kokošku nosilju;

6) hranilica dužine najmanje 12 cm za svaku kokošku nosilju i sistem za napajanje u svakom kavezu, s tim da ako se za napajanje koriste kapljične pojllice ili posude za napajanje najmanje dvije kapljične pojllice ili posude za napajanje moraju da budu u dometu svakoj kokoški nosilji;

7) odgovarajući materijal za trošenje kandži.

Obogaćeni baterijski kavez treba da ima ukupnu površinu poda koja nije manja od 2000 cm².

Prolaz između pojedinih redova kaveza treba da bude širok najmanje 90 cm, a udaljenost od poda objekta do prvog reda kaveza treba da iznosi najmanje 35 cm.

Odredbe čl. 28 do 33 ovog pravilnika ne primjenjuju se na objekte u kojima se drži manje od 350 kokošaka nosilja kao i na objekte u kojima se uzgajaju priplodna jata.

4. NAČIN DRŽANJA PILIĆA ZA TOV

Član 34

Pilićima za tov hrana treba da bude stalno dostupna, a mogu se hraniti i redovnim obrocima.

Pilićima za tov hrana se ne smije uskraćivati više od 12 sati prije očekivanog vremena klanja.

Pojilice u objektu se postavljaju i održavaju tako da se spriječi prosipanje tečnosti.

Član 35

Pilići za tov moraju da imaju pristup prostirki, koja mora da bude suva i rastresita na površini.

Član 36

Ventilacija u objektu treba da bude dovoljna da spriječi pregrijavanje prostorija i da u kombinaciji sa sistemom za grijanje spriječi visoku vlažnost vazduha.

Član 37

Prostorija u kojoj se uzgajaju pilići za tov treba da bude osvijetljena, sa intenzitetom svjetlosti od najmanje 20 luksa, mjereno u nivou očiju pilića i da osvjetljava najmanje 80% korisne površine pilića za tov, a intenzitet osvjetljenja može da se smanji, po preporuci veterinara.

Sedam dana od smještanja pilića za tov u objekat do tri dana prije klanja, osvjetljenje mora da bude takvo da u toku 24 sata najmanje šest sati ukupno bude period mraka, s tim da period neprekidnog mraka traje četiri sata.

Član 38

Nivo buke u objektu treba da bude sveden na najmanju moguću mjeru.

Sva oprema u objektu, a naročito ventilatori i oprema za hranjenje mora da bude izgrađena, postavljena, održavana i mora se koristiti na način da stvara najmanju moguću buku.

Član 39

Pilići za tov moraju se obilaziti dva puta dnevno.

Pilići za tov koji su ozbiljno povrijeđeni ili imaju simptome oboljenja (otežano kretanje, izraženi ascites ili malformacije), tretiraju se na odgovarajući način ili se odmah lišavaju života na human način.

Član 40

Objekti i oprema moraju se redovno čistiti i dezinfikovati, a prije ponovnog naseljavanja objekta

obavezno se vrši detaljno čišćenje i dezinfekcija objekta i zamjena prostirke.

Član 41

Radi sprječavanja kljucanja perja i kanibalizma pilićima mlađim od 10 dana mogu se skraćivati kljunovi.

Član 42

U objektu u kojem se uzgajaju pilići za tov maksimalna gustina naseljenosti pilića može da iznosi 33 kg/m².

Član 43

Izuzetno od člana 42 ovog pravilnika u objektu u kojem se uzgajaju pilići za tov gustina naseljenosti može se povećati pod uslovom da ne prelazi 39 kg/m².

Vlasnik pilića za tov koji želi da poveća gustinu naseljenosti u skladu sa stavom 1 ovog člana obavještava organ uprave nadležan za poslove veterinarstva 30 dana prije useljenja objekta radi dobijanja saglasnosti.

Obavještenje iz stava 2 ovog člana sadrži podatke o vlasniku i lokaciji objekta.

Uz obavještenje iz stava 3 ovog člana dostavlja se:

- a) skica objekta sa površinom na kojoj su smješteni pilići;
- b) opis sistema ventilacije i sistema za grijanje, uključujući i njihov položaj u objektu, sa parametrima o kvalitetu vazduha (protok vazduha, brzina i temperatura);
- c) opis sistema za hranjenje i napajanje i njihov položaj u objektu;
- d) opis alarmnog sistema i rezervnih sistema u slučaju kvara bilo koje automatizovane ili mehaničke opreme;
- e) podatke o vrsti poda i prostirke koja se koristi.

Član 44

Vlasnik, odnosno držalac pilića za tov koji uzgaja piliće čija je gustina naseljenosti veća od 33 kg/m² treba da obezbijedi ventilacioni sistem i sistem za zagrijavanje i hlađenje objekata koji omogućava da:

- 1) koncentracija amonijaka ne prelazi 20 ppm i da koncentracija ugljendioksida ne prelazi 3000 ppm, mjereno u nivou glave pilića za tov;
- 2) temperatura vazduha u objektu ne prelazi spoljnu temperaturu više od 3°C, ako je spoljna temperatura izmjerena u hladu viša od 30°C;
- 3) relativna vlažnost vazduha u objektu izmjerena tokom 48 sati ne prelazi 70%, ako je spoljna temperatura ispod 10°C.

Član 45

Vlasnik, odnosno držalac pilića za tov treba pored evidencije iz člana 6 ovog pravilnika da vodi i evidenciju, posebno za svaku smještajnu jedinicu u kojoj su smješteni pilići za tov, koja sadrži podatke o:

- 1) broju pilića za tov;

- 2) porijeklu pilića za tov;
- 3) rasi ili hibridu pilića za tov;
- 4) korisnoj površini za piliće za tov;
- 5) broju nađenih mrtvih pilića prilikom svake kontrole i uzroku smrti ako je poznat, kao i o broju usmrćenih pilića;
- 6) broju pilića za tov koji su ostali u jatu nakon prodaje ili klanja;
- 7) nivou dnevnog mortaliteta i uzrocima mortaliteta ukoliko su poznati;
- 8) prosječnoj težini pilića za tov u momentu slanja na klanje;
- 9) broju pilića upućenih na klanje i broju uginulih pilića u vrijeme dolaska u klanicu.

Ako je gustina naseljenosti pilića za tov veća od 33 kg/m², evidencija iz stava 1 ovog člana, mora da sadrži i podatke o nivou kumulativnog dnevnog mortaliteta i o tehničkim pregledima alarmnog sistema i sistema ventilacije.

Odredbe čl. 34 do 45 ne primjenjuju se na objekte:

- 1) u kojima se drži manje od 500 pilića za tov;
- 2) na kojima se uzgajaju priplodna jata;
- 3) inkubatore;
- 4) u kojima se pilići uzgajaju po metodama organske stočarske proizvodnje u skladu sa posebnim propisom.

III ZAVRŠNE ODREDBE

Član 46

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaje da važe Pravilnik o veterinarsko-sanitarnim uslovima za izgradnju i opremu objekata za proizvodnju i držanje životinja ("Službeni list RCG", br. 39/95 i 56/00), osim čl. 2, 4, 5 i 6.

Član 47

Odredbe člana 4 st. 1 i 2 i čl. 8, 15, 16, 17, 24, 32, 43, 44 i 45 st. 1 i 2 ovog pravilnika primjenjivaće se od 1. jula 2012. godine.

Član 48.

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 323/11-0601-11177/3

Podgorica, 25. maja 2011. godine

Ministar,
Tarzan Milošević, s.r.